

BOEKBESPREKING

DE OEROS HET SPOOR TERUG

UUURE, C. (T.) VAN, 2003. Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Wageningen & Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Natuur, Brussel. 348 pagina's. ISBN 90 6754 678 x. Verkrijgbaar bij de Wetenschapswinkel Wageningen UR, postbus 9101, 6700 HB Wageningen, tel. 0317-484661; e-mail: wetenschapswinkel@wur.nl. Prijs € 15,- exclusief verzendkosten (€ 5,-).

Verwacht geen mooi plaatjesboek met smeuge teksten, maar eerder een wetenschappelijke verhandeling, zonder uitbundige vormgeving en soms onduidelijk fotomateriaal. Belangrijker is echter dat het boek een nieuw licht werpt op bestaande

theorieën over het vroegere Europese landschap en in relatie hiermee op het huidige natuurbeheer. Het omvat naar zeggen de uitkomst van meer dan 20 jaar werk. Bijna een eindeloze hoeveelheid aan bronmateriaal is nageplozen en aan de oeros gerelateerde plaatsen bezocht. Dit alles maakt het boek zeer boeiend en verplichte kost voor een ieder die zich met natuurbeheer bezighoudt.

Het meest interessante deel behandelt de ecologie van de oeros en andere wilde rundersoorten. Afgaande op het leefgebied van de oeros, wordt een reconstructie gemaakt van het landschap van West-Europa in de periode vanaf de laatste ijstijd. Dit bestond volgens de Van Vuure uit aaneengesloten bossen, afgewisseld met lokale moerassen en hoogvenen. Zijn theorie staat hiermee lijnrecht tegenover die van Frans Vera die juist beweert dat Europa van nature uit een halfopen parklandschap bestond. De oeros, en ook andere grazers, zijn volgens Van Vuure nooit in staat zijn geweest om bosgroei tegen te gaan en een zodanig landschap te ontwikkelen. De invloed van grote grazers was daarvoor niet groot genoeg en de dichtheden veel te klein. Voor het open houden van het landschap zijn onnatuurlijke dichtheden nodig en daarbij is de invloed van de mens noodzakelijk. Wisenten bijvoorbeeld, zitten niet in het strikte bosreservaat van het Bos van Bialowieza in Polen, maar juist in de omliggende cultuurbossen, waar toegang tot wildweiden, kapvlakten en cultuurgronden bestaat. De New Forest, dat als voorbeeldgebied voor de invloed van grazers op het landschap wordt gezien, is sterk door de mens bepaald: er wordt al eeuwen geplagd, gebrand, gekapt en bijgevoerd.

In het boek wordt ook uitgebreid ingegaan op het oorspronkelijke verspreidingsgebied en de achteruitgang en verdwijning van de oeros. De oeros stamt uit India en Pakistan en verspreidde

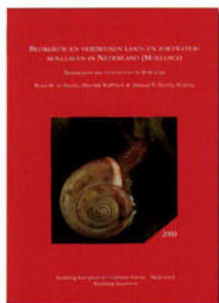
zich in het Pleistoceen en Holoceen naar onder meer Europa. Bewijzen hiervoor zijn bijvoorbeeld de grotsschilderingen in Lascaux (circa 20.000 jaar oud) en geschriften van de Romeinen van rond het begin van de eeuwwisseling. Botvondsten bewijzen dat de oeros ook in Nederland heeft rondgelopen. De laatste oerossen leefden echter in Polen. Daar stierf het allerlaatste exemplaar in 1627. Dat de oeros een imposant dier is geweest, wordt duidelijk gemaakt in een hoofdstuk over zijn kenmerken. De opsomming van veel kenmerken en bewijzen maakt dit deel van het boek enigszins monotoon. Dat de naam niet afkomstig is van de betekenis 'oorspronkelijk', maar van de Germaanse naam van het dier wordt onder meer duidelijk als wordt ingegaan op taal en symboliek. Het laatste gedeelte gaat in op het terugfokkeperiment van de gebroeders Heck, naar het zogenoemde Heckrund. Deze blijkt echter wezenlijk te verschillen van de oeros en volgens Van Vuure knoeiden de gebroeders nogal met hun experimenten. Ook Van Vuure wil het dier graag terugfokken en uitzetten in de natuur. Een goede motivatie hiervoor ontbreekt echter. Je vraagt je namelijk direct af waar een levensvatbare populatie van het dier in Nederland terecht kan. Zeker als je bedenkt dat de laatste leefgebied van de oeros 25.000 ha groot was, dat hierin een populatie van slechts vijftig oerossen leefden die bovendien 's winters nog werden bijgevoerd.

Aangezien de argumenten die de schrijver in het boek presenteert op zijn minst plausibel klinken, verdient het boek breed aandacht. Misschien wordt het zelfs tijd om over onze ideeën over het begrazingsbeheer bij te stellen, of op z'n minst om in ieder geval hierover eens een flinke inhoudelijke discussie te voeren. En daar geeft het boek in ieder geval meer dan voldoende aanleiding toe.

Guido Verschoor

RECENT VERSCHENEN

BRUYNE, R.H. DE, H. WALBRINK & A.W. GMELIG MEYLING, 2003. Bedreigde en verdwenen land- en zoetwatermollusken in Nederland (Mollusca). Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. 88 pp. European Invertebrate Survey - Nederland (EIS), Leiden & Stichting ANEMOON, Heemstede. Rapportnummer EIS2003-02. Te bestellen voor € 15,- bij het EIS, tel. 071-5687670; e-mail: eis@naturalis.nnm.nl. Het rapport is ook in te zien in de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Dit rapport bevat een voorstel voor een Rode Lijst voor Nederlandse land- en watermollusken. Er is een onderverdeling gemaakt in terrestrische en aquatische mollusken, waarbij van deze laatste groep de mariene soorten niet zijn meegenomen. Om te komen tot de Rode Lijst is gebruik gemaakt van verspreidingsgegevens uit de periode 1985-

wordt het voorstel voor de Rode Lijsten gepresenteerd. Van alle 68 beschouwde aquatische mollusken worden er 27 opgenomen op de Rode Lijst. Van alle 93 beschouwde terrestrische mollusken zijn dat er 41. De soorten van de Rode Lijst

2000. Door deze te vergelijken met de periode 1900-1965 is de trend bepaald. Hierbij is de relatieve arealgrootte als zeldzaamheidscriterium gebruikt. In het rapport wordt bij de methode en de verspreidingsgegevens uitgebreid stilgestaan. Vervolgens

worden alle nader besproken. Hierbij komen onder meer trend, verspreiding en bedreiging aan bod. De laatste decennia zijn de mollusken sterk achteruit gegaan. Het laatste hoofdstuk gaat dan ook in op de bedreiging en bescherming ervan. Als belangrijke oorzaken van deze achteruitgang worden de oprukkende verstedelijking, de verontreiniging en verdroging van de leefgebieden genoemd.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. "recent verschenen". De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen.

Guido Verschoor